

ASALA TERÖR ÖRGÜTÜ VE TERÖR FAALİYETLERİ*

Leylanur ÇELİKAĞI

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans
Öğrencisi

leylanur.celikagi1@gazi.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6571-8561

Prof.Dr. Nejla GÜNAY

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Anabilim
Dalı Öğretim Üyesi

ngunay@gazi.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5895-8359

doi: 10.31834/ortadoguvegoc.1072052

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 11 Şubat / 11 February 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 21 Haziran / 21 June 2022

Yayın Tarihi / Published: Haziran / June 2022

Yayın Sezonu / Pub Season: June / Haziran

Atıf / Cite: Çelikağı, L., Günay, N. (2022). Asala Terör Örgütü ve
Terör Faaliyetleri. Ortadoğu ve Göç, 12(1). ss.77-110

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi
ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by
at least two referees and checked via a
plagiarism detector.

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Öz

“Armenian Secret Army for the Liberation Armenia”, (ASALA) terör örgütü Ermeniler tarafından 20 Ocak 1975 yılında Beyrut'ta kurulan bir terör örgütüdür. Her örgüt gibi ASALA'da faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için finansal kaynağa ihtiyaç duymuştur. Bu mali desteği sağlayabilmek için Avrupa, Amerika, Asya kıtalarındaki ülkelerle ilişkiler kurarak kendilerine destek alanı oluşturmuştur. Marksist- Leninist ideolojiyi benimseyen ASALA, Türkiye Cumhuriyeti devletini ve onun temsilcilerini hedef olarak seçmişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri Santa Barbara'da Mehmet Baydar ve Bahadır Demir'in öldürülmesiyle Türklere yönelik Ermeni terörü başlamıştır. ASALA, Fransa Orly Havalimanı baskınına kadar terör eylemlerini devam ettirmiştir. 15 Temmuz 1983 yılında gerçekleşen Orly Havalimanı baskını ile ASALA terör örgütü Avrupalı devletlerden aldığı yardımı kaybetmiştir. ASALA terör örgütünün 1973- 1994 yılları arasında düzenlediği terör eylemlerinde elli beş dış temsilcimiz vefat etmiştir. Bu terör eylemlerine karşı Türkiye Cumhuriyeti, dış temsilcilerini ve dış temsilciliklerimizi korumak için gerekli önlemler almıştır. ASALA'nın destek kaybettiği günlerde Kürdistan İşçi Partisi (PKK) adı daha çok duyulmaya başlamıştır. Çalışmada, ASALA terör örgütü ve gerçekleştirdiği eylemlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: ASALA, PKK, Mehmet Baydar, Bahadır Demir, Orly Havalimanı Baskını

ASALA Terrorist Organization and Acts of Terrorism

Abstract

"Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia" (ASALA, for short) was a terrorist organization created on January 20, 1975, in Beirut by Armenians. Like every other terrorist organization, ASALA needed financial support to carry out terrorist attacks. To receive those financial resources, ASALA made various relationships throughout the countries in Asia, Europe, and America. Adopting the Marxist-Leninist ideology, ASALA chooses the Turkish Republic and its diplomats as their target. The Armenian terror towards the Turks began with the assassinations of two Turkish diplomats, Mehmet Baydar and Bahadır Demir, in Santa Barbara, United States of America. ASALA continued its terrorist attacks on Turkish citizens until the terrorist attack in France's Orly International Airport. After the Orly International Airport attack on July 15, 1983, ASALA lost the support provided by various countries. Fifty-five diplomats of the Turkish Republic died in the attacks carried out by ASALA. To prevent attacks, the Turkish Government took the necessary steps to protect its diplomats and embassies. While ASALA was slowly losing its support, the name "Kurdistan Workers' Party" (PKK) became more prominent. This study aimed to show the ASALA terrorist organization and attacks on Turkish citizens.

Keywords : ASALA, PKK, Mehmet Baydar, Bahadır Demir, France Orly International Airport Attack

Giriş

Dünya'nın birçok ülkesinde çeşitli anlayışlara ve ideolojilere sahip terör örgütleri kurulmuştur. Terör örgütleri ulaşmak istedikleri hedefler doğrultusunda terör faaliyetleri ve propagandalar yapmışlardır. ASALA terör örgütü de Ermeniler tarafından kurulan bir terör örgütüdür. Bu terör örgütü, Ermeniler tarafından kurulmuş olsa da tüm Ermenilerin destek verdiğini söylemek mümkün değildir.

Osmanlı Devleti'nin 1915 yılında uygulamaya koyduğu Sevk ve İskân Kanunu'nun 50. yılından (1965) itibaren örgütlenmeye başlayan ASALA, 20 Ocak 1975'te Beyrut'ta kurulmuştur. Örgüt, Marksist-Leninist bir anlayışı benimsemiştir. Örgüt, ideolojisine yakın devlet ve terör örgütleri ile işbirliği içinde olmuştur.

Terör örgütlerinin ortak ihtiyaçları olan yiyecek, içecek, giyecek, barınma, pasaport ve silah gibi gereksinimlerin karşılanabilmesi için mali kaynaklarının olması gerekmektedir. Finansal kaynağı temin ederken maddi yardımlar dışında silah, sahte evrak ve pasaport gibi yardımları da kabul etmiştir. Örgüt militanları ve merkeze bağlı çalışan üyeler ise terör örgütüne farklı yollardan gelir kaynağı oluşturmuşlardır. ASALA terör örgütü; Yunanistan, Fransa, Suriye, Libya, Filistin, İran, Irak, ABD, Sovyet Rusya ile ilişkiler kurmuştur.

ASALA terör örgütü faaliyetlerini gerçekleştirirken Türkiye'yi ve Türkleri hedef almıştır. ASALA saldırılarında; yurtdışında görev yapan dış temsilcilerimiz, diplomatlarımız ve ailelerini hedef almıştır. Türkiye, bu saldırılara sessiz kalmayarak sert tepkisini göstermiştir. Dış temsilciliklere genelgeler gönderilerek Ermeni terörü hakkında bilgilendirilmişlerdir.

İçişleri Bakanlığı aracılığıyla güvenlik görevlileri yurtdışındaki birimlerde görevlendirilmiştir. Ülke içerisinde sempozyum ve konferanslar düzenlenmiş, kitaplar basılmıştır. Bu çalışmada ASALA terör örgütü ve eylemlerinden bahsedilecektir.

ASALA Terör Örgütü'nün Kuruluşu

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmak isteyen Avrupalı devletler, Osmanlı vatandaşı gayrimüslimleri kışkırtarak kendi himayelerine almak istemişlerdir. 1878 Berlin Antlaşması ile Ermenilerle ilgili konuların uluslararası bir sorun haline gelmesi, yabancı devletlerin Ermenileri kışkırtmasını kolaylaştırmıştır. Bu antlaşmadan sonra sınırları içinde yaşadıkları devlete karşı isyanlar ve ayaklanmalar çıkartmışlardır. Birinci Dünya Savaşı sırasında bazı Ermeni önderler Osmanlı vatandaşı Ermeni gençlerini Rus ordusunda yer almak üzere gönüllü birlikler oluşturdu. Bu birlikler Rus ordusunun öncü kuvveti olarak Van, Bitlis, Muş, Erzurum gibi yerlerin işgal edilmesinde başat rol oynamıştır. Bunun üzerine Osmanlı hükümeti 27 Mayıs 1915'te Sevk ve İskân Kanunu'nu yayımlamıştır. Kanunun yayımlanmasının ardından Ermeniler ile Osmanlı Devleti arasında bazı sorunlar yaşanmıştır. Bu sorunlar; Türkiye, Millî Mücadele'yi kazandıktan sonra Lozan Antlaşması'nı imzalamasıyla Türkiye'nin yeni sınırları belirlenmiş ve birçok sorun çözümlenmiştir. Osmanlı döneminde gayrimüslim tebaa ile ilgili ortaya çıkan bazı problemler de bu antlaşma ile çözümlenmiş ve gayrimüslimlere Müslümanlarla eşit vatandaşlık hakkı ve aynı kanunlardan yararlanma statüsü verilmiştir (Çiçek, 2020; Gürün, 1983; McCarthy, 2020; Halaçoğlu, 2010; Uras, 1987; Lewy, 2014; Günay, 2015). Millî Mücadele'nin ardından

Ermenilerin çoğu İskenderun Sancağı, Lübnan, Suriye başta olmak üzere başka ülkelere göç etmişlerdir (Özşavlı, 2019).

Ermeniler, Türkiye Cumhuriyeti tarafından çıkarılan bazı kanunlarla emvalimetrük, vatandaşlık gibi konulardaki problemlerini çözmüşlerdir. Böylece bu konu taraflar açısından kapanmıştır. Ancak Sevk ve İskân Kanunu'nun 50. yılında Ermeniler bazı iddialar ortaya atarak Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik girişimlerde bulunmuşlardır (Bkz: Günay, 2021, s.229-250). Bu kanunun uygulanması sırasında bazı olumsuzluklar yaşandığını iddia eden Ermeniler; izinsiz eylemler ve protestolar yapmış, çeşitli yayınlar hazırlayarak Avrupa ülkelerine dağıtmış, hayatını kaybeden vatandaşları için anıtlar dikmişlerdir (Humbaracı, 2011, s.81). Ermeniler yaşanan bu olumsuzlukları kabul ettirmek için örgüt kurma girişimlerinde bulunmuşlardır. Hedefleri ise; ortaya attıkları iddiaları Türkiye Cumhuriyeti'ne kabul ettirerek tazminat almak ve Büyük Ermenistan hayalini gerçekleştirebilmeleri için Türkiye'den toprak elde etmektir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için Ermeniler; ASALA, ASALAMR, JCAG, GECE, EKO, ARA ve NAR isimli terör örgütleri kurulmuştur.

ASALA'nın kurulmasına sebep olan iç ve dış nedenler bulunmaktadır. İç nedenlerden birincisi; Ermeni diasporasının ortaya attığı iddiaların kabul görmesi için Ermenilerin birleşmesi hedeflenmiştir. İkincisi; Ermeni diasporasının aşırı uç kesimlerinin kendini kabul ettirme çabasıdır. Üçüncüsü; Dünya'da yaşanan terör faaliyetleri, Ermeniler için de örnek olmuştur. Dördüncüsü; Orta Doğu'da yaşayan Ermenilerin terör eylemlerinin gerçekleştiği bölgede bulunmasıdır. Dış nedenler ise; Soğuk Savaş'ın getirdiği siyasi ortam, Türkiye'nin

komşularıyla ilişkisi, Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle Batılı devletlerle ilişkisinin bozulmasıdır (Karakoç, 2008, s.97-98). ASALA da bu nedenler sonucunda ortaya çıkan Ermeni terör örgütüdür.

Dünya Kiliseler Konseyi'nin Beyrut'ta bulunan bürosuna 20 Ocak 1975'te saldırı düzenleyen ASALA, kuruluşunu bu olayla duyurmuştur. 27 Ekim 1975 tarihinde Le Soir adlı Belçika gazetesinde yer alan makalede, ASALA terör örgütünün 17 Eylül 1975 tarihinde AFP'ye gönderdiği bültenle kurulduğu beyan edilmiştir. Şu ana kadar kurulan "Ermeni terör örgütlerinden farklı olarak ihtilalci gençlik örgütü olduğunu, kuruluşunun hemen ardından Türkiye'ye karşı silahlı bir hareket başlattığını, Ermenilere ayağa kalkma çağrısı yaptığını", Türk tehdidinin ancak bu şekilde son bulacağını beyan ederek amaçları ile birlikte kurulduğu tarih hakkında da bilgi verilmiştir (Şimşir, 2015, s.171).

ASALA'nın Örgüt Yapısı

ASALA terör örgütü, gizliliğini korumayı başaran en iyi örgütlerden biridir. "ASALA üyesi ile ASALA destekçileri arasında fark vardır. Sayıları az olan üyeler ASALA liderleri ile görüşebilirler, örgütün iç yapısından ve işleyişinden haberdarlardır ve operasyonlarda rol alırlar" (Özşavlı, 2021, s.36).

Siyasi merkezler, öğrenciler aracılığı ile dergi, broşür, gazete yayımlamış ve dağıtmış, konferans, seminer, sempozyum, yürüyüş düzenlemiş ve eylem planı hazırlamışlardır. ASALA, ideoloji bakımından Marksist-Leninist bir anlayışa sahiptir. Örgütün ideolojisine yakınlık gösteren ülkelerle ilişkiler kurarak örgütlerine kamuoyu oluşturmuşlardır. Askeri merkezler ise

siyasi merkezlerin hazırladığı eylem planlarını harekete geçirmişlerdir. Ülkeler sızma veya ülkelerden ayrılma işlemlerinden askeri merkezler sorumlu olmuştur (Şehirli, 2006, s.655). Örgüt militanlarının eğitim kamplarında aldıkları eğitim de askeri merkezlerin denetimine bırakılmıştır. Askeri merkezlere bağlı hücreler kurulmuştur. Hücreler, iki veya dört kişiden oluşmaktaydı. Eylemlerin devamlılığını sağlamak için dünyanın belirli ülkelerinde paravan örgütler kurmuşlardır. Kurulan paravan örgüt ve gruplar arasında;

- 3 Ekim,
- 9 Haziran,
- Orly,
- Fransa Eylül Örgütü,
- 15 İsviçreli Ermeni Grubu,
- ASALA-PM,
- ASALA-RM
- Yeni Ermeni Direnişi
- New Armenian Resistance (NAR)
- Ermeni Soykırımını İntikam Grubu
- Raffi Balyan Komando Grubu
- Kara 24 Nisan Grubu
- Yanıkyan ve Sasunyan Komando Grubu
- Avrupa İ. A. Komandoları
- Ermeni Adalet Komitesi
- Alex Yenikomşuyan Grubu
- Şahan Natali İntihar Komandoları
- Ermeni Halkı Adalet Grubu
- Hagop Tarakçıyan Komando Grubu
- Yeğiya Keşişyan İntihar Komandoları Grubu
- 24 Eylül İntihar Komando Grubu

- Harnicvaharabyan- Minas Simonian Komando Grubu
- Şebinkarahisar Grubu (Özşavlı, 2021) yer almaktadır.

ASALA'nın yönetim tarzına bakıldığında tek bir lider tarafından değil birkaç lider tarafından yönetilmiş, örgütü ilgilendiren kararlar ise ortaklaşa alınmıştır. Örgütün kurucusu ve lideri takma adı Hagop Hagopyan olan Harutyun Tokuşyan'dır. Örgütün kurulmasında etkili olan diğer bir kişi de Hagop Tarakçıyan'dır. Kendi güvenlikleri için takma isimler kullanmışlardır (Özşavlı, 2021, s.36,65,66). Hücrelerin ve paravan örgütlerin bulunduğu ülkeler arasında; Danimarka, İsviçre, İtalya, Libya, Avustralya, ABD, İspanya, Fransa, Almanya, Avusturya ve Venezuela yer almaktadır. Kendisine bağlı on iki hücre ile birlikte çalışmış, siyasi merkezden gelen emirle ülkelere sızarak eylemlerini gerçekleştirmişlerdir (Karaş, 2007, s.46).

ASALA terör örgütü bir yandan silahlı eylemler gerçekleştirmiş diğer bir yandan da yayın organları aracılığıyla propagandalar yapmıştır. Hayastan, Hay-Baykar, Armenia, Gaytzer, Azada Kurum dergileri örgütün yayın organlarıdır. Azada Kurum dergisi aylık çıkarılan resmi yayın organıdır. "Hayastan" dergisi en önemli yayın organıdır. Yazılı yayın organlarının dışında radyo yayını da yapan ASALA, ilk radyo yayını 1981 yılında "Lübnanlı Ermenilerin Sesi" adıyla yapmıştır (Baran, 2019, s.31).

ASALA Terör Örgütü'nün Mali Kaynakları

Her terör örgütünün mücadelesini devam ettirebilmesi için belirli ihtiyaçları vardır. ASALA; silah, yiyecek, giyecek, barınma, sahte evrak, pasaport, kimlik ve mühimmat gibi gereksinimlerini karşılarken birçok mali kaynak bulmaya çalışmıştır.

ASALA terör örgütünün mali kaynaklarını; haraç, soygun, eroin ve uyuşturucu kaçakçılığı oluşturmuştur. Uyuşturucu ticaretinden elde ettikleri gelirlerle örgüte ait yeraltı şubelerine kaynak oluşturmuştur (Özşavlı, 2021, s.38). Örgüt, diğer terör örgütlerinden ve devletlerden çeşitli yardımlar almışlardır. Bu yardımlarla “askeri ve siyasi eğitim, yiyecek-giyecek yardımı, çalışma alanı, dokümantasyon malzemeleri, silah ve patlayıcı ihtiyaçlarını gidermişlerdir. Suriye, Libya, Yunanistan ve İran gibi devletler doğrudan ya da dolaylı olarak para ve malzeme yardımında bulunmuşlardır” (Karakoç, 2008, s.112).

Örgüt, haraç toplarken zengin Ermenilerin yaşadığı ülkeleri tercih etmiştir. Ermeni diasporasından örgüt adına para toplamışlardır. Para vermeyenlerin ise evleri kundaklanmıştır (Özşavlı, 2021, s.38). Mehmet Baydar ve Bahadır Demir’in faili Mıgırdiç Yanıkyan’ın kefalet ücreti için Ermeni halkından para toplanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan Ermenilerden iki yüz elli bin dolar, Kanada’da yaşayanlardan ise yüz altmış bin dolar toplanmıştır (Konuş, 2020, s.30).

ASALA Terör Örgütü’nün İlişkileri ve İşbirlikleri

ASALA, terör eylemlerini gerçekleştirebilmek ve varlığını devam ettirebilmek için Avrupalı devletlerle ilişkiler kurmuştur. ASALA terör örgütünün kurulmasında Batılı devletlerin etkisi olmuştur. Orhan Koloğlu’na göre; dönemin siyasi ortamı, Kıbrıs Barış Harekâtı’nın yapılması, İran Şahı’nın Sovyet Rusya’ya yakınlaşması Batı Bloku ülkelerini rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlık ASALA’nın Batı dünyasının bir mekanizması olarak kurulmasına neden olmuştur (Vatandaş, 2013, s.200).

ASALA’nın kurulmasında aktif rol oynayan Batı ülkeleri, örgütün terör eylemlerini de desteklemiştir. Bu eylemleri,

“...Fransa, İsviçre, Belçika, Hollanda, Yunanistan, Almanya ve İngiliz haber kanalları desteklemiş, Türkleri soykırım yapmakla suçlamışlardır” (Konus, 2020, s.29). Batı dünyasının, ASALA terör örgütünün eylemlerini desteklemesinin belli başlı nedenleri vardır. Bu nedenler arasında:

1. Türkiye'nin dünya kamuoyunda kınanmasını sağlamak,
2. Türklerin, Türkiye sınırlarında yaşayan Ermenilerden intikam almaya teşvik etmek,
3. Türkiye sınırları dışındaki Ermenilere yönelik terör faaliyetlerinin yapılmasına yönelik tahrik edici ortam hazırlamak,
4. Türkiye'nin NATO ülkeleriyle olan ilişkilerini gerginleştirmek gösterilebilir (Şehirli, 2006, s.660).

Bu bölümde ASALA'nın Yunanistan, Fransa, Suriye, Libya, İran, Irak, ABD ve Sovyet Rusya ile ilişkilerine yer verilecektir.

ASALA'nın kurulduğu yıllarda, Türkiye ile Yunanistan arasındaki en önemli sorun Kıbrıs meselesidir. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ardından saygınlığını kaybeden Yunanistan, Türkiye aleyhinde kurulan ittifaklar içerisinde yer almıştır. Lübnan'ın işgalinden sonra ASALA üyeleri; Atina, Şam ve Lefkoşa'ya yerleşmişlerdir. Kıbrıs Rum kesimi de örgütün silah ve mühimmatını kendilerine ait Cyprus Airlines aracılığı ile Avrupa ülkelerine taşımışlardır. ASALA militanları Kıbrıs Rum Konsolosluklarında saklanmışlardır (Karaş, 2007, s.66; Tunçer, 2019, s.179). Yunan gazeteleri de Türkiye'nin Ermeni davasında haksız olduğunu, ASALA'nın terör eylemlerinin meşru bir mücadele olduğunu yazmışlardır (Şimşir, 2015, s.230).

Fransa, Ermeni diasporasının yoğun olarak bulunduğu ülkelerden biridir. Orta Doğu ve dış siyasetteki çıkarlarını

korumak amacıyla ASALA terör örgütüne destek vermiştir. Fransa iç siyasetinde Ermenilerden gelecek oyları kaybetmek istemeyen siyasiler, Ermeni terörünün desteklenmesinde önemli rol oynamışlardır (Karakoç, 2009, s.241). “Fransa, ASALA’nın dünya genelinde gerçekleştirdiği 205 saldırının 48’inin gerçekleştirdiği ülke olarak Paris ise 5 Türk diplomatın öldürüldüğü yer olarak en fazla Türk diplomatın öldürüldüğü şehir oldu” (Özşavlı, 2021, s.77). ASALA’nın Fransa’da diğer ülkelere oranla daha fazla eylem yapabilmesinin temel sebebi ASALA’nın eylemlerinin desteklenmesidir Fransa, ASALA’yı desteklemesine rağmen onların hedefi olmaktan kendilerinin kurtaramamışlardır (Özşavlı, 2021, s.77,78). Hagopyan’ın verdiği bilgilere göre “Fransızlar, ASALA ve Orly örgütü ile sürekli iletişim halindeydi ve aradaki bağlantıyı sağlayan kişi de Louis Jounnaet’ti” (Özşavlı, 2021, s.80). Fransızlar adına ASALA terör örgütüne Fransa İçişleri Bakanı Gaston Defferre birtakım sözler vermiştir. Fransızların terör örgütüne verdikleri sözleri tutmaması, ASALA’nın eylemlerini Fransa ve diğer ülkelerdeki Fransızlara yönelmesine sebep olmuştur (Özşavlı, 2021, s.81). Fransızlar, ASALA’nın kendilerine yönelik eylemlerin önünü kesebilmek için Ermeni yanlısı duruş ve Türkiye karşıtı tavırlarını arttırmışlardır. Bununla beraber Fransız TV kanallarında -Türkiye karşıtı tavırlarına uygun- film ve programların yayınlanmasına izin verilmiştir (Özşavlı, 2021, s.82).

Suriye’nin de Türkiye ile ilişkilerinin inişli-çıkışlı olması Türkiye aleyhindeki ittifaklarda yer almasına sebep olmuştur. Lübnan’ın işgalinden sonra ASALA terör örgütünün yerleştiği şehirlerden biri de Şam’dır. Suriye, Bekaa Vadisi’ni ve Hamoriah Kampı’nı lojistik destek ve eğitim alanı olarak ASALA’ya tahsis etmiştir (Çitlioğlu, 1998, s.20). Suriye; silah, saklanacak yer,

pasaport, eğitim desteği de sağlamıştır. ASALA'nın eylem planlarında yer almak şartıyla sahte evrakların düzenlenmesinde örgüte yardımcı olmuştur. Türkiye'nin Suriye'ye sert tepkisi ASALA'ya verilen desteğin geri çekilmesinde etkili olmuştur (Karakoç, 2008, s.140).

Libya'nın ASALA terör örgütü ile ilişkisini Muammer Kaddafi'den önce ve sonra olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Muammer Kaddafi'den önce Libya, ASALA'ya silah ve sahte Türk evraklarının hazırlanmasında yardımcı olmuştur. Muammer Kaddafi ile birlikte Libya- Türkiye ilişkileri geliştirilmiş, siyasi anlamda Türkiye'nin dış politikası desteklenmiştir. Bu durum ASALA-Libya arasındaki ilişkilerin bozulmasına sebep olmuştur (Tunçer, 2019, s.90,312).

İran'ın Türkiye ile sınır komşusu olması iki devlet arasında yaşanacak sorunları da beraberinde getirmiştir. Ermeni halkının yoğun olarak yaşadığı ülkelerden birinin İran olması, devletin Ermeni terörünü desteklemesindeki temel sebeplerdendir. Ermeni diasporasından toplanacak yardımın ASALA için önemli olması ASALA-İran ilişkilerinin geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır (Karakoç, 2008, s.141). Türkiye'nin her türlü uyarısına rağmen İran hükümeti bu uyarıları dikkate almayarak örgüte desteğini devam ettirmiştir. ASALA terör örgütünün Büyük Ermenistan hedefi için İran toprakları üzerinden hak iddia etmesi İran- ASALA ilişkilerinin sonunu getirmiştir (Tunçer, 2019, s.183).

Irak Hükümeti'nin Türkiye Cumhuriyeti ile yaşadığı siyasi sorunlar Irak'ın Türkleri zor durumda bırakacak her türlü ittifakların içerisinde yer almasına neden olmuştur. ASALA terör örgütü Türkiye sınırına geçişlerinde Irak üslerini kullanması ve sınırlarında örgüt militanlarını saklaması Irak-

Türkiye ilişkilerini gerginleştirmiştir. Türkiye tarafından yapılan tüm uyarılara rağmen Irak, ASALA'ya desteğini sürdürmüştür. Türk Hava Kuvvetleri'nin düzenlediği bir operasyonla ASALA'nın Irak sınırındaki eğitim kampları bombalanmıştır (Tunçer, 2019, s.191).

Amerika Birleşik Devletleri'nde bir milyona yakın Ermeni nüfusu bulunmaktadır. Güçlü bir diasporanın ABD'de bulunması ASALA terör örgütünün kamuoyu oluşturmasında etkili olmuştur. ABD, Ermenilere olan desteğini göstermek için Kaliforniya, Rhode Adası, Pensilvanya ve Massachusetts'de Ermeni Soykırım Anıtları dikmiştir. Ermeni meselesinde Türklerin lehine açıklama yapan Prof. Dr. Bernard Lewis ve Prof. Dr. Stanford Shaw, hükümetinde verdiği destekle protesto edilmiştir. 1973 yılında, Adanalı bir Ermeni olan Mıgırdiç Yanıkyan 1915 olaylarının intikamını almak için Los Angeles Başkonsolos Mehmet Baydar ve Konsolos Bahadır Demir'i şehit etmiştir. Böylece Ermeni terörü yıllar sonra Amerika'da yeniden başlamıştır. 1973 yılından itibaren Amerika'da terör eylemleri yoğunluk kazanmıştır (Karaş, 2007, s.64).

II. Dünya Savaşı sırasında Sovyet Rusya, Türkiye'den Kars ve Ardahan'ın Ermenilere ait olduğunu iddia etmiş ve bu toprakların Ermenilere geri verilmesi gerektiğini, Boğazlarda ise bir üssün Sovyet Rusya'ya tahsis edilmesi yönünde Türkiye'ye baskı yapmıştır (Şehirli, 2006, s.659). İsteklerine karşılık bulamayan Sovyet Rusya, Ermenilere destek verip Türkiye'yi zor duruma sokarak hedeflerine ulaşmak istemiştir (Karaş, 2007, s.67). ASALA terör örgütü ile aynı ideolojiyi benimseyen Sovyet Rusya, ASALA terör örgütünü desteklemiştir. Sovyet Rusya, siyasi desteğin yanında askeri

destek de vermiştir. Filistin Kurtuluş Örgütü(FKÖ), eğitim kamplarında örgüt militanları Sovyet Rusya uzmanlarınca eğitilmiştir. Örgüt üyelerinin bir kısmı da eğitimlerini Sovyet Rusya'da almışlardır (Tunçer, 2019, s.186). ASALA terör örgütünün başarılı olması halinde Sovyetler Birliğine bağlı Ermenistan'ın sınırları genişleyecek bu başarı ise en çok Sovyet Rusya'nın işine yarayacaktı (Şehirli, 2006, s.660).

ASALA, ülkeler ile yaptığı işbirliğinin yanında FKÖ ve PKK terör örgütleri ile de ilişkiler de kurmuştur.15 Temmuz 1983 yılında Fransa Orly Havalimanında THY bürosunda düzenlenen saldırıda iki Türk, dört Fransız, bir Amerikalı ve bir İsveçli hayatını kaybetmiştir. ASALA'nın saldırılarının Avrupalı devletlere yönelmesi Batı dünyasının terör örgütüne verdiği desteğin sonunu getirmiştir. Orly Havalimanı baskını örgütün kendi içindeki bölünmelerini de arttırmıştır. 1984 yılında Eruh ve Şemdinli eylemleri ile PKK kendinden söz ettirmiştir. Kendi sonunu hazırlayan ASALA, yerini PKK'ya devretmiştir (Avşar, 2009, s.94). PKK, ASALA'nın devamı niteliğindedir çünkü ASALA'nın eğitim kamplarında eğitim görmüş ve aynı devletlerden yardım almışlardır (Tunçer, 2018, s.98). 1983 yılından itibaren yaşanan dış ve iç gelişmeler ASALA'nın tarih sahnesinden çekilmesinde etkili olmuştur.

ASALA'nın Gerçekleştirdiği Eylemler ve Terör Faaliyetleri

ASALA terör örgütü 1975-1988 yılları arasında terör eylemlerinde çok etkindir. Bu on üç yılda 205 saldırı gerçekleştirmiştir. 205 saldırının 83'ünde Türkiye hedef alınmıştır. 83 saldırının 14'ü Türkiye sınırlarında meydana gelmiştir. Türkleri hedef alan bu saldırıların 15'i de Fransa'da gerçekleşmiştir. Bu nedenle ASALA saldırılarının en çok gerçekleştiği ülke Fransa olmuştur. Araçlara, dış temsilcilik

binalarına, görevlilerin evlerine, havalimanlarına silahlı ve bombalı saldırılar yapmışlardır. Sabotaj ve suikastlarda bulunmuşlardır. Ermeni terörizminin sonucunda hayatını kaybeden Türk diplomatlarımız ve aile bireylerinin sayısı 31'dir. Türkiye'deki eylemlerinin neticesinde 24 sivil vatandaşımızın hayatını kaybetmesiyle bu sayı 55'e ulaşmaktadır (Özşavlı, 2021, s.174).

Tablo: ASALA Terör Örgütü Tarafından Gerçekleştirilen Saldırıları

Yer	Zaman	Olay
Lübnan	20/01/1975	Beyrut Dünya Kiliseler Konseyi Ofisine Bombalı Saldırı
Lübnan	08/02/1975	Beyrut Türk Turizm Ofisine Bombalı Saldırı
Lübnan	20/02/1975	Beyrut Türk Hava Yolları Ofisine Bombalı Saldırı
Lübnan	28/10/1975	Beyrut Türk Büyükelçiliğine Roket Saldırısı
Lübnan	28/12/1975	Beyrut Türk Büyükelçiliğine İki Roket Saldırısı
Lübnan	16/02/1976	Beyrut Türk Büyükelçiliği Başkatibi Oktar Cirit Suikastı
Lübnan	17/02/1976	Beyrut Türk Büyükelçisine Suikast Girişimi

Almanya	17/05/1976	Frankfurt Türk Konsolosluğuna Molotoflu Saldırı
Almanya	17/05/1976	Cologne Türk Konsolosluğuna Molotoflu Saldırı
Almanya	17/05/1976	Essen Türk Konsolosluğuna Molotoflu Saldırı
İsviçre	28/05/1976	Zürih Garanti Bankası Şubesine Bombalı Saldırı
İsviçre	28/05/1976	Zürih Türk İşçi Ataşeliğine Bombalı Saldırı
Lübnan	02/03/1977	Beyrut Türk Askeri Ataşesine Suikast Girişimi
Lübnan	02/05/1977	Beyrut Türk Büyükelçiliği İdari Ataşesi İlhan Özbabacan ve Askeri Ataşe Nahit Karakay'ın Araçlarının Yakılması
Fransa	14/05/1977	Paris Türk Turizm Ofisine Bombalı Saldırı
Türkiye	29/05/1977	İstanbul Sirkeci Garı ve Yeşilköy Havalimanında Bombalı Saldırı
ABD	14/10/1977	Prof. Dr. Standford Shaw'ın Evine Silahlı Saldırı
Yunanistan	20/10/1977	Atina Türk Basın Ataşesi Metin Yalman'ın Aracına Bombalı Saldırı

İngiltere	03/01/1978	Londra'da Türk Bankasına Bombalı Saldırı Girişimi
Belçika	03/01/1978	Brüksel'de Bir Türk Vatandaşının Evine Bombalı Saldırı
Türkiye	01/06/1978	İzmir'de Yağ Rafinerilerine Bombalı Saldırı
Türkiye	23/08/1978	Ankara'da Askeri Binalara Saldırı
Türkiye	23/08/1978	Ankara'da Atatürk Anıtı'na Patlayıcı Madde ile Saldırı
Türkiye	30/08/1978	İstanbul Galata Köprüsüne Başarısız Bombalı Saldırı Girişimi
Türkiye	01/10/1978	İstanbul Sultan Ahmet Otobüs Durağında Bombalı Saldırı
Türkiye	01/10/1978	İstanbul Sirkeci Tren İstasyonunda Bombalı Saldırı
Türkiye	02/10/1978	İstanbul'da Feribot İskelesinde Bombalı Saldırı
Türkiye	30/10/1978	İstanbul'da Sigara Fabrikasında Bombalı Saldırı
İsviçre	06/12/1978	Cenevre Türk Konsolosluğuna Bombalı Saldırı

İsviçre	12/12/1978	Cenevre'de THY ¹ Ofisine Bombalı Saldırı
Türkiye	06/05/1979	İstanbul'da Havalimanında Bombalı Saldırı
İsviçre	22/08/1979	Cenevre Başkonsolosu Niyazi Adalı'ya Suikast Girişimi
Almanya	27/08/1979	Frankfurt THY Ofisine Bombalı Saldırı
Fransa	13/09/1979	Paris Lufthansa Hava Yollarına Bombalı Saldırı
Fransa	13/09/1979	Paris THY Ofisine Bombalı Saldırı
Türkiye	29/09/1979	Ankara Esenboğa Havalimanında Bombalı Saldırı Girişimi
Danimarka	04/10/1979	Kopenhag THY Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	30/10/1979	Milano THY Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	08/11/1979	Roma THY Ofisine Bombalı Saldırı
Fransa	18/11/1979	Paris'te THY, KLM ² ve Lufthansa Hava Yollarına Bombalı Saldırı
İspanya	26/11/1979	İngiliz ve TWA ³ Hava Yollarına Bombalı Saldırı

¹ THY: Türk Hava Yolları

² KLM: Koninklijke Luchtvaart Maatschappij

³ TWA: Trans World Airlines

Fransa	27/11/1979	Paris'te THY Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	09/12/1979	Roma'da İnan Hava Yollarına Saldırı
İtalya	09/12/1979	Roma'da İngiliz Hava Yollarına Saldırı
İtalya	09/12/1979	Roma'da İsrail El Al Hava Yolları ve Turizm Ofisine Bombalı Saldırı
İngiltere	17/12/1979	Londra THY Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	22/12/1979	Roma, İtalyan "Pensione" Derneğine Bombalı Saldırı
İtalya	23/12/1979	Roma'da Fransız Turizm Ofisine Bombalı Saldırı
Türkiye	30/12/1979	İstanbul Yeşilköy Havalimanına Bombalı Saldırı
Fransa	12/01/1980	Paris'te İsviçre Hava Yollarına Ofisinde Patlama
Fransa	12/01/1980	Paris'te İngiliz Hava Yolları Ofisine Bombalı Saldırı
Fransa	14/01/1980	Paris'te Alman Lufthansa Hava Yolları Ofisine Bombalı Saldırı
İspanya	20/01/1980	Madrid'te TWA, İsviçre ve İngiliz Hava Yollarına Bombalı Saldırı

İtalya	18/02/1980	Roma'da İsrail El-Al Hava Yolu Şirketi Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	18/02/1980	Roma'da Swiss Air Hava Yolu Şirketi'ne Bombalı Saldırı
İtalya	18/02/1980	Roma'da Lufthansa Hava Yollarına Bombalı Saldırı
İtalya	10/03/1980	Roma'da THY Ofisine Bombalı Saldırı
Fransa	19/01/1980	Marsilya Türk Konsoloslukuna Bombalı Saldırı
Yunanistan	31/07/1980	Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen ve Kızı Neslihan Özmen Suikastı
Fransa	05/08/1980	Lyon Türk Konsoloslukuna Silahlı Saldırı
Fransa	26/09/1980	Paris Büyükelçiliği Basın Müşaviri Selçuk Bakkalbaşı'na Suikast Girişimi
İtalya	03/10/1980	Milano'da THY Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	03/10/1980	Milano'da Mandadori Şirketine Bombalı Saldırı
İsviçre	03/10/1980	Cenevre'de Otel Patlaması
İspanya	04/10/1980	Madrid Alitaliya Hava Yolları Ofisine Bombalı Saldırı

ABD	06/10/1980	Los Angeles Türk Konsolosluğuna Bombalı Saldırı
ABD	12/10/1980	Los Angeles Türk Turizm Ofisine Bombalı Saldırı
ABD	12/10/1980	New York'ta Türk Evi'ne Bombalı Saldırı
İngiltere	12/10/1980	Londra'da THY Bürosuna Bombalı Saldırı
Fransa	10/11/1980	Strazburg Türk Konsolosluğuna Bombalı Saldırı
İtalya	11/11/1980	Roma THY Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	19/11/1980	Roma THY Ofisine Bombalı Saldırı
İtalya	11/12/1980	Roma'da Türk Diplomata Suikast Girişimi
Fransa	13/01/1981	Paris Maliye Müşaviri Ahmet Erbeyli'ye Suikast Girişimi
Fransa	04/03/1981	Paris Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Reşat Moralı ve Din Görevlisi Tecelli Arı Suikastı
İran	12/03/1981	Tahran Türk Büyükelçiliğine İşgal Girişimi
Danimarka	03/04/1981	Kopenhag Türk Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi Cavit Demir'e Suikast Girişimi

İsviçre	09/06/1981	Cenevre Başkonsolosluğu Mahalli Katibi Mehmet Savaş Yergüz Suikastı
Danimarka	16/09/1981	Kopenhag'da THY Ofisine Bombalı Saldırı
Fransa	24/09/1981	Paris Türk Başkonsolosluğu Baskını
Lübnan	20/10/1981	Aram Vartaniyan Suikastı (Örgüt içi hesaplaşma)
İtalya	25/10/1981	Roma Türk Büyükelçiliği 2.Katibi Gökberk Ergenekon'a Suikast Girişimi
İsviçre	13/01/1982	Nyon'a Kibrit Fabrikasına Bombalı Saldırı
Kanada	14/01/1982	Toronto Türk Konsolosluğuna Bombalı Saldırı
İsviçre	16/01/1982	Cenevre'de Devriye Aracına Bombalı Saldırı
İsviçre	17/01/1982	Cenevre'de Adliye Binasına Bombalı Saldırı
Fransa	17/01/1982	Paris'te İsviçre Bankasına Bombalı Saldırı
Lübnan	30/01/1982	Beyrut'ta Fransız Bankalarına Bombalı Saldırıları
Lübnan	30/01/1982	Beyrut'ta Fransız Hava Yolu Bürosuna Bombalı Saldırıları

İsviçre	15/03/1982	Cenevre'e Devriye Aracına Bombalı Saldırı
Kanada	08/04/1982	Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Müşaviri Kani Güngör'e Suikast Girişimi
Almanya	24/04/1982	Cologne'de Türk Bankasına Saldırı Girişimi
Almanya	24/04/1982	Dortmund'da Türk Bankasına Bombalı Saldırı
Kanada	21/05/1982	Toronto'da Örgüt İçi Hesaplaşma
Lübnan	.../05/1982	Sarkis Külhancıyan Suikastı (Örgüt İçi Hesaplaşma)
ABD	30/05/1982	Los Angeles'da Kanada Hava Yollarına Bombalı Saldırı Girişimi
Lübnan	.../05/1982	Örgüt İçi Hesaplaşma
Fransa	20/07/1982	Paris'te Bir Kafeye Bombalı Saldırı
Türkiye	07/08/1982	Ankara Esenboğa Havalimanı Saldırısı
İngiltere	09/09/1982	Londra Türk Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu'na Suikast Girişimi
Yunanistan	08/12/1982	Atina'da Kuveyt Hava Yolları Ofisine Bombalı Saldırı
Fransa	22/01/1983	Paris THY Bürosuna Bombalı Saldırı

Fransa	22/01/1983	Paris THY Bilet Gişesine Bombalı Saldırı
Fransa	28/02/1983	Paris Marmara Seyahat Acentasına Bombalı Saldırı
Belçika	24/05/1983	Brüksel'de Türk Turizm Ofisi ve Türk Seyahat Acentasına Bombalı Saldırı
Türkiye	16/06/1983	İstanbul Kapalıçarşı Saldırısı
Fransa	15/07/1983	Orly Havalimanı Saldırısı
Lübnan	17/07/1983	Viken Ayvazyan ve Haçig Havaryan'ın Öldürülmesi (Örgüt içi hesaplaşma)
.....	26/08/1983	Garlen Ananyan ve Aram Vartanyan'ın Öldürülmesi (Örgüt içi hesaplaşma)
Batı Almanya	26/08/1983	Fransız Başkonsolosluğuna Bombalı Saldırı
Lübnan	29/10/1983	Beyrut Türk Büyükelçiliği Binasına Silahlı Saldırı
İran	11/03/1984	Tahran Türk Büyükelçiliği İdari Ataşesi İhsan Yiğit'in Evine Silahlı Saldırı Girişimi
İran	27/03/1984	Tahran Türk Büyükelçiliği Ticaret Müşaviri Işıl Ünel'e Suikast Girişimi

İran	28/03/1984	Tahran Askeri Ataşeliğinde Görevli Memur İsmail Pamukçu'ya Suikast Girişimi
İran	28/03/1984	Tahran Türk Büyükelçiliği Başkatibi Hasan Servet Öktem'e Suikast Girişimi
İran	28/03/1984	Tahran Türk Büyükelçiliği İdari Ataşesi İbrahim Özdemir'e Suikast Girişimi
İran	28/04/1984	Tahran Türk Büyükelçiliği Sözleşmeli Sekreteri Şadiye Yönder ve Eşi Işık Yönder Suikastı
Lübnan	30/12/1984	Beyrut Fransız Bankası Şubesine Bombalı Saldırı
Lübnan	18/09/1986	Beyrut Fransız Askeri Ataşesi Christian Goutiere Suikastı
Lübnan	29/10/1987	Beyrut'ta İki Fransız Jandarmasının Öldürülmesi
Lübnan	.../11/1987	Beyrut'ta Fransız Mühendis Richard Gimpel'in Öldürülmesi
Lübnan	02/02/1988	Beyrut'ta Fransız Gizli Servis Ajansı Jacques Merrin'in Öldürülmesi.

(Kaynak: Özşavlı, 2021, s.109-136;
https://www.mfa.gov.tr/data/DISPOLITIKA/ErmeniIddialari/Ermeni_iddialari_ve_Tarihi_Ger%C3%A7ekler_Turkce.pdf(E.T. 01.04.2022))

ASALA'nın Terör Faaliyetlerine Karşı Türkiye'nin Aldığı Önlemler

1973-1994 yılları arasında Türkiye; Türk dış temsilciliklerin bulunduğu ülkeler tarafından koruma tahsis edilmesi yönünde girişimlerde bulunmuş olup İçişleri Bakanlığı'ndan güvenlik görevlileri gönderilmiştir. Dışişleri Bakanlığı'ndan dış temsilciliklere genelgeler göndermiştir. 27 Ocak 1973 yılında ABD'de Mehmet Baydar ve Bahadır Demir'in Mıgırdiç Yanıkyan tarafından öldürülmesi, Türkiye'nin dış temsilciliklerinde gerekli önlemleri almasını sağlamıştır. 28 Ocak 1973 günü Dışişleri Bakanı Ümit Haluk Bayülken dış temsilciliklere bir genelge gönderilmiştir. Genelgede;

- a. "Temsilciliklerimiz mensuplarının uyarılarak daimi surette müteyakkız bulunmaları lüzumunun kendilerine tekrar hatırlatılmasını ve gerekli görülecek diğer güvenlik tedbirlerinin derhal alınmasını,
 - b. Yabancı temsilciliklerin ve mensuplarının korunması bakımından mahalli makamlarca mutaden alınması gereken güvenlik tedbirleri yetersiz görüldüğü takdirde, bu tedbirlerin takviye edilmesi hususunda ilgililer nezdinde en kısa zamanda teşebbüse geçilerek neticeden Bakanlığımıza bilgi verilmesi"
- ifade edilmiştir (Şimşir, 2015, s101-105).

29 Ocak günü ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Joseph Sisco ile yapılan görüşmede Los Angeles Başkonsolosluk konutu 24 saat devamlı polis koruması sağlanmış, Şikago ve New York Başkonsolosluklarına da polis koruması verilmiştir. San Francisco ve Boston üniversitelerinde eğitim alan Türk öğrencilerin de korunması talep edilmiştir. 10 Şubatta

gönderilen ikinci genelgede de alınacak güvenlik önlemleri belirtilmiştir (Şimşir, 2015, s.101-105).

Mığırdiç Yanıkyan, hazırladığı 188 sayfalık yazısını cinayetden önce Amerikan gazete, dergi ve basın kanallarına dağıtmıştır. Amerikan Savcılığı, Washington Büyükelçiliği'nden Ermeni meselesi üzerine hazırlanan kaynakları talep etmiştir. Dışişleri Bakanlığı bu talepten sonra Ermeni meselesiyle ilgili kitap, broşür, makale ve etüt niteliğindeki yazıları araştırmaya başlamıştır. Ulaşılan kaynaklar Türklerin aleyhine hazırlanmıştır. Türkiye'de, Dışişleri Bakanlığı'nın çeşitli girişimleriyle Ermeni meselesi üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ermeni meselesi ile ilgili yayınlar çıkartıldı ve çıkartılan yayınlar bakanlık tarafından desteklenmiştir. Üniversiteler ve kurumların iş birliği ile sempozyumlar ve konferanslar düzenlenmiştir (Şimşir, 2015, s.161-185).

24 Ekim 1975 yılında Fransa'da İsmail Erez ve Talip Yener'e düzenlenen suikasttan sonra Dışişleri Bakanlığı gönderdiği telgrafta, Fransa'daki bütün misyonların ve dış temsilciliklerin korunmasının talep edilmesi ve ailelerinin dışarıya çıkmaması konusunda bilgi geçmiştir. Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e "Türkiye'nin dışarıdaki temsilcilerinin korunması hakkında ne gibi yeni tedbirler almıştır?" soru önergesi yöneltmiştir. Soruya cevap olarak;

- a) "Merkezden polis gönderilmektedir.
- b) Mevcut yabancı personel tedrici bir şekilde Türk personel ile değiştirilmektedir.
- c) Alarm tesisatı yapılması şeklinde fiziki güvenlik için gerekli tesisat yaptırılmaktadır.
- d) Silah gönderilmektedir.

- e) Her türlü tehlike ihtimaline karşı dış temsilciliklerimiz mensuplarının nasıl hareket edeceğini gösteren talimata riayet edilmesi için uyarılarda bulunulmuştur” (Şimşir, 2015, s.167-168,181).

ASALA, terör faaliyetlerinde bulunduğu yıllarda Türkiye, dış temsilcilik çalışanlarını korumak için gerekli önlemleri almasına rağmen bazı ülkelerde alınan bu önlemler başarısız olmuştur.

Sonuç

ASALA terör örgütü, dönemin siyasi şartları ve Ermenilerin iç meseleleri nedeniyle kurulmuştur. Kurulduğu yıldan itibaren terör eylemlerini aralıksız olarak gerçekleştirir. Eylemlerini, ortaya attıkları iddialarını Türkiye Cumhuriyeti'ne kabul ettirip tazminat ve toprak elde etmek amacıyla yapmışlardır. Hedeflerinde başarılı olmak için sadece silahlı ve bombalı saldırılarda bulunmamışlardır. Kendilerine ait yayın organlarını kullanarak propagandalar yapmış ve kamuoyu oluşturmuşlardır. Gizli bir örgüt yapısı olan ASALA, ana ve yardımcı merkez olmak üzere iki yapılanmadan oluşmuştur. Bu merkezler örgütün her türlü ihtiyacını karşılamışlardır. Belirli ülkelerde komando grup ve timleri, paravan örgütler ve hücreler kurmuşlardır. Böylece terör faaliyetlerini hızlı ve kolay bir şekilde hayata geçirmişlerdir.

ASALA terör örgütü; Balkanlar'da Yunanistan, Avrupa'da Fransa, Asya'da Sovyet Rusya, Orta Doğu'da Suriye, Filistin, İran ve Irak, Kuzey Afrika'da Libya ve Kuzey Amerika'da ise Amerika Birleşik Devletleri ile işbirliği halinde olmuşlardır. Adı verilen devletlerle kurulan ilişkiler devlet yöneticilerinin politikalarına göre değişiklik göstermiştir.

ASALA terör faaliyetlerini; ABD, Avusturya, Fransa, İtalya, İspanya, Kanada, Portekiz, Yunanistan, Avustralya, İran, Bulgaristan, Sırbistan, Belçika, Irak, Lübnan, Hollanda ve İsviçre'de gerçekleştirmiştir. ASALA, terör eylemlerinde Türkleri ve Türk diplomatları hedef almıştır. Terör örgütü; büyükelçi, başkonsolos, konsolos, müsteşar, başkâtip, turizm müşaviri, idari ataşe, güvenlik ataşesi, çalışma ataşesi, askeri ataşe, basın ataşesi, makam şoförü, memur, diplomatların aile ve yakınları, çeşitli kurum ve kuruluşların Türk çalışanları ve

sivillere yönelik saldırılar gerçekleştirmişlerdir. 1975-1988 yılları arasında ASALA tarafından 205 terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Bu saldırıların 83'ünde Türkiye Cumhuriyeti hedef alınmıştır ve 14'ü de Türkiye'de gerçekleşmiştir. 55 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. ASALA'nın terör eylemleri sonucunda hayatını kaybeden birçok vatandaşımızın faileri bulunamamıştır.

Türk dış temsilcilerimizin ve temsilciliklerimizin korunması adına Türkiye; genelgeler yayınlamış, gerekli tedbirlerin alınması için temsilciliklerimizin bulunduğu ülkelerle iletişime geçilmiştir. Türkiye'de ise kitaplar, broşürler basılmıştır. Sempozyum ve konferanslar düzenlenmiştir. Ders kitapları ise ASALA'nın terör eylemleri neticesinde yeniden düzenlenmiştir. ASALA, birçok ülke tarafından desteklenmiş ya da eylemleri bu ülkeler tarafından görmezden gelinmiştir. Ancak daha sonra ASALA terör örgütü, terör eylemlerini sadece Türkiye'ye karşı değil, kendilerini destekleyen ülkelere de yöneltmiştir. Buna rağmen bu devletler, Türkiye'yi meşgul edecek başka terör örgütlerine de destek vermeye devam etmişlerdir.

Kaynakça

- Avşar, S. (2009). Terör ve Türkiye’de bölücü terör bağlamında PKK. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Baran, S.R. (2019). ASALA terör örgütü ve analizi. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Çiçek, K. (2020). Ermenilerin zorunlu göçü (1915-1915). Ankara: Cedit Neşriyat.
- Çitlioğlu, E. (1998). Yedekteki taşeron: ASALA. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Günay, N. (2015). Zoraki ittifaktan yol ayrımına: ittifak terakki ve ermeniler. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Günay, N. (2021). Aşiretler, muhacirler, mübadiler ve mültecilerin iskânı. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Gürün, K. (1983). Ermeni dosyası. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Halaçoğlu, Y.(2010). Sürgün ve göç. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Humbaracı, H. (2011). ASALA terörünün Türk dış siyasetine etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- Karakoç, E. (2008). Türk basınında Ermeni terörü (1973-1984). Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Karakoç, E. (2009). Geçmişten günümüze ermeni komiteleri ve terörü (Hınçak- Taşnak’tan ASALA ve JCAG- ARA’ya). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

- Karaş, Z. (2007). Ermeni terör örgütü: ASALA. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Konuş, F. (2020). ASALA terör örgütü tarafından şehit edilen Türk dış temsilcilerimizin biyografileri(1973-1985).Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Lewy, G. (2014). Osmanlı ermenilerine ne oldu?. İstanbul: Timaş Yayınları.
- McCarthy, J. (2020). Ölüm ve sürgün. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özşavlı, H. (2019). Önce isyan sonra göç ve iskân. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Özşavlı, H. (2021). Ermeni terörizmi tehdit-taktil-tedhiş. Ankara: TBMM Basımevi.
- Şehirli, A. (2006). ASALA'nın ortaya çıkışı, eylemleri, ilişkileri ve sonu. İ. Bal, M. Çufalı (ed.), Türk Ermeni İlişkileri, içinde (s. 651-679). Ankara: Lalezar Kitabevi.
- Şimşir, B. (2015). Şehit diplomatlarımız 1-2. Ankara: Bilgi Kitabevi.
- Tunçer, A. (2018). ASALA terörü,Türk Dünyası Araştırmaları ,118, 85-104.
- Tunçer, A. (2019). Ermeni terörü ve dış temsilciliklerimiz (1973-1994). Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Ermeni İddiaları ve Tarihi Gerçekler
https://www.mfa.gov.tr/data/DISPOLITIKA/ErmeniIddialari/Ermeni_iddialari_ve_Tarihi_Ger%C3%A7ekler_Turkce.pdf
sayfasından erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 01.04.2022).

Uras, E. (1987). Tarihte ermeniler ve ermeni meselesi. Ankara: Belge Yayınları.

Vatandaş, A.(2013). ASALA Operasyonları: Aslında Ne Oldu? İstanbul: Timaş Yayınları.